

Verkenning van de mogelijkheden van certificering ten behoeve van het gewasbeschermingsbeleid

S. Beers
A.T. Zweep
J.W.F.M. de Goey
E.J.M. Regouin
T.L.J. Janssen
J.W.J. van Esch

Plantenziektenkundige Dienst

Informatie- en KennisCentrum Landbouw/Ede, september 1999

© 1999 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het IKC-Landbouw, Postbus 482, 6710 BL EDE.

Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij het gebruik van gegevens uit deze publicatie.

Oplage 100 exemplaren

Samenstelling S. Beers, A.T. Zweep, J.W.F.M. de Goey, E.J.M. Regouin, T.L.J. Janssen en J.W.J. van Esch

Druk Ministerie van LNV, FD/Bedrijfsuitgeverij

Voorwoord

Het Meerjarenplan Gewasbescherming (MJP-G) is gericht op het vergaand terugdringen van de structurele afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en het elimineren van ongewenste neveneffecten van het gebruik van deze chemische middelen door land- en tuinbouw. Als randvoorwaarde aan het MJP-G is gesteld dat er een voldoende breed middelenpakket voor de agrarische ondernemer behouden blijft. Door diverse oorzaken dreigt het middelenpakket zodanig af te nemen dat een verantwoorde gewasbescherming moeilijk wordt. Dit werkt het illegale middelenverbruik in de hand.

Vanuit de Stuurgroep Bestrijdingsmiddelenbeleid en het Coördinerend Uitvoeringsorgaan van het Meerjarenplan Gewasbescherming is daarom het actieprogramma. "Effectief middelenpakket" gestart. Dit actieprogramma heeft als doel om, binnen de bestaande milieu-eisen, EU-richtlijnen en overige randvoorwaarden, een voldoende breed gewasbeschermingsmiddelen pakket in stand te houden.

Een van de onderdelen van het project is een verkenning van de mogelijkheden die het instrument "certificeren" de overheid biedt om gestelde doelen te bereiken. De in dit project gestelde doelen zijn: een effectief middelenpakket; terugdringing van de emissie van bestrijdingsmiddelen, terugdringing van de afhankelijkheid van bestrijdingsmiddelen en de terugdringing van het illegale middelengebruik.

Het IKC Landbouw en de Plantenziektenkundige Dienst hebben dit project op verzoek van de afdeling Gewasbescherming van de Directie Landbouw uitgevoerd. Deze verkenning levert daarmee een bijdrage aan het zoeken naar oplossingen voor het in stand houden van een voldoende breed middelenpakket.

Ir. H.A. Gonggrijp
Hoofd IKC-Landbouw

Ir. H.J.M. Straathof
Hoofd afdeling Fytofarmacie
Plantenziektenkundige Dienst

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	8
2 Certificering	9
2.1 Certificering algemeen	9
2.2 Gebruik van certificatie door de overheid	10
3 Wensen van de overheid ten aanzien van certificering	11
3.1 De mogelijkheden van certificering voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen en de mogelijk te stellen eisen van de overheid	11
3.1.1 Effectief middelenpakket	11
3.1.2 Illegaal gebruik van gewasbeschermingsmiddelen	12
3.1.3 Vermindering van het gebruik en emissie van chemische gewasbeschermingsmiddelen	13
4 Beschrijving van een aantal bestaande milieumerken	14
4.1 Milieukeur	14
4.1.1 Algemeen	14
4.1.2 Milieukeur voor aardappelen (AMK)	14
4.2 Milieu Bewuste Teelt (MBT)	16
4.2.1 Algemeen	16
4.2.2 MBT voor tomaat	16
4.3 Milieu project sierteelt (MPS)	17
4.3.2 Roos	17
4.4 ECO	18
4.5 NAK	18
4.6 Integrale ketenzorg (IKZ)	19

5	Mogelijke maatregelen per beleidsthema	20
5.1	Inleiding	20
5.2	beleiddoelen met bijbehorende maatregelen	20
6	Conclusies en aanbevelingen	23
Bijlage 1	Richtlijnen certificatiesysteem ROOS	25
Bijlage 2	Gecertificeerde teelt van aardappelen	29
Bijlage 3	Verklarende woordenlijst	32

Samenvatting

In opdracht van de overheid heeft het IKC-Landbouw en de Plantenziektenkundige Dienst een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor de overheid om, als ondersteuning voor het behalen van beleidsdoelen, gebruik te maken van certificering. Deze verkenning beperkt zich tot de gewasbeschermingsproblematiek.

Certificeren is een methode waarmee op onafhankelijke wijze aangetoond kan worden dat de betreffende dienst, persoon of het betreffende product of systeem voldoet aan vooraf gestelde eisen. Een certificaat wordt afgegeven door een onafhankelijke, betrouwbare en deskundige instelling, een zogenaamde geaccrediteerde instelling. Een certificaat wordt pas afgegeven als er een controle heeft plaats gevonden door die certificerende instelling. Ook na afgifte van het certificaat blijft het bedrijf, persoon, dienst of product onder toezicht van de certificerende instelling staan. Deze onafhankelijke controle is een essentieel onderdeel van certificatie. Aan een certificaat kan in principe elk uitvoerbaar eisenpakket verbonden worden. De eisen zijn afhankelijk van het doel waarvoor men het certificaat wil gebruiken. Veel certificaten worden ingesteld om vertrouwen te winnen (te behouden) bij de afnemer of om zich op positieve wijze te onderscheiden van de concurrenten.

De overheid kan van een certificeringssysteem gebruik kunnen maken om bepaalde beleidsdoelen te bereiken. Hierbij is het van belang dat de wensen die de overheid heeft ten aanzien van certificering, duidelijk en uitvoerbaar zijn.

In het kader van deze verkenning is een lijst met mogelijke richtlijnen opgesteld, die zouden kunnen bijdragen aan het behalen van de beleidsdoelstellingen met betrekking tot gewasbescherming. De beleidsdoelen liggen op het vlak van het toelatingsbeleid, de terugdringing van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen en de terugdringing van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het terugdringen van het illegaal bestrijdingsmiddelengebruik.

De conclusie die uit dit project getrokken kan worden is dat de bestaande milieumerken in de huidige vorm, maar ten dele geschikt zijn om bij te dragen aan de beleidsdoelen met betrekking tot gewasbescherming. De eisen die de bestaande milieumerken stellen aan de deelnemende bedrijven komen veelal niet overeen met de wensen van de overheid. Ook ontbreekt het aan een voldoende mate van controle op de deelnemende bedrijven. Aansluiting van de overheid bij bestaande milieumerken, zonder dat deze de wensen van de overheid in hun richtlijnen opnemen, levert geen meerwaarde op ten aanzien van bestaand beleid.

1 Inleiding

Het Meerjarenplan Gewasbescherming (MJP-G) is gericht op het terugdringen van de structurele afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en het elimineren van ongewenste effecten van het gebruik van deze middelen.

Het MJP-G stelt als randvoorwaarde het behoud van een voldoende breed pakket aan gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de verschillende teeltsystemen mogelijk blijven.

Uit de evaluatie van het MJP-G in 1995 bleek dat er aanvullende maatregelen nodig waren om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen, met name naar het oppervlaktewater, verder terug te dringen. Deze maatregelen zijn aanvullend op de gebruiksvoorschriften die in het kader van het toelatingsbeleid door het CTB worden voorgeschreven.

Daarnaast zal naar verwachting de komende jaren een vergaande sanering van het pakket aan gewasbeschermingsmiddelen optreden als gevolg van de EU-harmonisatie van het toelatingsbeleid en residuharmonisatie.

In dit rapport bekijken we welke bijdrage certificering kan leveren aan het gewasbeschermingsbeleid. Het betreft hier dus een verkenning. De volgende beleidsthema's van de Directie Landbouw zijn hierbij meegenomen:

- behouden van een effectief middelenpakket;
- verminderen van het illegale gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
- verminderen van emissie van gewasbeschermingsmiddelen;
- verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

De mogelijkheden van certificering in het algemeen en de mogelijkheden voor de overheid, beschrijven we in hoofdstuk 2.

In hoofdstuk 3 worden de beleidsdoelstelling van de overheid vertaald in wensen die de overheid aan certificering zou kunnen stellen.

In hoofdstuk 4 beschrijven we voor een drietal teelten, te weten aardappelen, rozen en tomaten, de eisen die aan de deelnemende bedrijven gesteld worden bij bestaande milieumerken ten aanzien van gewasbescherming.

Hoofdstuk 5 bevat een toetsing van de bestaande certificeringssystemen aan de eisen die de overheid aan een certificeringssysteem zou kunnen stellen. Deze toetsing geeft aan met welke bestaande certificeringssystemen welke doelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Tenslotte geven we in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen met betrekking tot het gebruik van certificering bij het verwezenlijken van de beleidsdoelstellingen.

In de bijlagen 1 en 2 wordt een uitwerking gegeven hoe een certificaat voor roos en aardappelen ingevuld zou kunnen worden.

2 Certificering

2.1 Certificering algemeen

Een certificaat is een kwaliteitsverklaring van een product, dienst, persoon of systeem waarin een onafhankelijke, deskundige instantie kenbaar maakt dat het onderwerp van certificatie in overeenstemming is met vooraf vastgestelde eisen.

Bij een productcertificaat worden er kwaliteitseisen gesteld aan het product. Indien het product aan deze eisen voldoet krijgt het een certificaat.

Bij systeemcertificatie worden er kwaliteitseisen gesteld aan het systeem. Er worden eisen gesteld aan de organisatorische structuur, verantwoordelijkheden, procedures, processen en voorzieningen, om te waarborgen dat een kwaliteitsstandaard consistent en constant wordt toegepast waardoor producten van constante kwaliteit worden geleverd. Het kwaliteitsniveau van het product is afhankelijk van de producteisen die gesteld worden.

Bij systeemcertificatie kan een deel van een organisatie gecertificeerd zijn, bijvoorbeeld een certificaat voor één proces en niet voor alle processen binnen een organisatie.

Certificeren en accrediteren

De onafhankelijke, deskundige instantie die het product, dienst, persoon of systeem toetst aan de eisen van het certificaat, wordt de certificerende instantie genoemd. Om de onafhankelijkheid en deskundigheid van de certificerende instelling te waarborgen dient de certificerende instelling zelf ook een kwaliteitstoetsing te ondergaan. Het certificeren van een certificerende instelling wordt accrediteren genoemd. In Nederland gebeurt de accreditatie door de Raad voor Accreditatie (RvA). De RvA toetst de certificerende instantie op vier beginselen:

1. onafhankelijkheid: de structuur van de instantie is onafhankelijk en waarborgt onpartijdigheid;
2. deskundigheid: het personeel is bekwaam en er wordt gezorgd dat het personeel bekwaam blijft;
3. betrouwbaarheid: voorschriften voor certificatie zijn vastgelegd en traceerbaar;
4. gelijkwaardigheid: betrokken partijen (belangstellenden voor het certificaat (zowel producent als afnemer/klant)) zijn vertegenwoordigd en hebben gelijkwaardig inspraak, b.v. door opname in een College van Deskundigen.

Voordelen van een certificaat

Het verkrijgen van een certificaat vraagt veel inzet van de aanvrager en kan leiden tot hogere financiële en administratieve lasten. De voordelen komen pas tot uiting nadat het certificaat is behaald: zoals het behouden of vergroten of vergemakkelijken van de afzet, efficiënter produceren, verlaging uitval, etc.

In de praktijk zal een producent de extra inzet alleen plegen indien er een duidelijk voordeel of vraag is naar het certificaat. Een afnemer kan om de garantie vragen dat er geïntegreerd is geteeld. Ook kan de overheid het certificaat verplicht stellen voor het gebruik van essentiële milieukritische gewasbeschermingsmiddelen.

De mogelijke voordelen van een certificaat voor de producent en keten zijn:

1. grip op de kwaliteit van de producten/productieproces, resulterend in efficiëntie en daarmee (uiteindelijk) in kostenbesparing;
2. commercieel voordeel, indien afnemers voorkeur hebben voor producten met een certificaat of alleen producten met certificaat willen afnemen;
3. profilering;
4. vergemakkelijken van de uitwisseling van producten, vooral bij internationaal bekende certificaten (bijv. ISO).

De mogelijke voordelen van een certificaat voor de afnemer en/of klant zijn:

1. producten voldoen aan een kwaliteitsniveau;
2. producten zijn uitwisselbaar;
3. verzekeraars of financiële instellingen willen een certificaat.

2.2 Gebruik van certificatie door de overheid

De overheid gaat steeds meer over tot het inzetten van private instellingen bij de uitvoering van de controle van de wettelijke eisen. Certificering kan hier mogelijk een bijdrage aan leveren.

Gebruik van een certificaat door de overheid

De overheid kan bij de uitvoering van haar taak gebruik maken van een certificaat. Indien de overheid gebruik wil maken van bestaande certificaten dan is het belangrijk dat:

1. de overheid helder heeft welke belangen (bijvoorbeeld t.a.v. milieu) met het certificaat afgedekt moeten worden;
2. de belangen, genoemd in punt 1, vertaald zijn in (wettelijke) eisen, maatregelen of wensen;
3. de eisen van de overheid opgenomen zijn (of op te nemen zijn) in de eisen die gesteld worden aan het certificaat;
4. de overheid (om punt 3 te bepalen) inzicht heeft in wat het certificaat waarborgt;
5. het mogelijk is om gebruik te maken van een certificaat binnen de Europese regelgeving; de onafhankelijkheid en deskundigheid van certificerende instelling(en) gewaarborgd is door accreditatie door de RvA.

De mogelijke voordelen voor de Overheid, om gebruik te maken van certificatie zijn:

1. het stellen van minder regels of toezicht door bij de uitoefening van haar publiekrechtelijke bevoegdheid/taak rekening te houden met certificaten (gebruik maken van zelfregulerend vermogen van de samenleving). Dit kan alleen indien de regels of toezicht door het certificaat worden geborgd;
2. het vergroten van het draagvlak en naleving van het beleid;
3. het flexibeler opstellen t.o.v. wetgeving;
4. het verkrijgen(?) van doelmatiger toezicht en handhaving en daarmee lagere kosten.

Als certificering door de overheid noodzakelijk wordt geacht kunnen voor de overheid de volgende nadelen ontstaan:

1. Er kan concurrentievervalsing optreden, belemmering van marktwerking.
2. bij gebruik van een certificaat om publieke belangen te regelen, dient de scheiding van privaat en publiek domein geregeld te worden. Een private organisatie geeft een certificaat af en moet zich daarbij houden aan publiek bestuurlijke wetgeving, zoals Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) en de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB);
3. Gecertificeerde bedrijven worden onttrokken aan het directe toezicht door de overheid.

In dit rapport wordt gekeken in hoeverre de overheid gebruik kan maken van bestaande milieumerken, om zodoende (een deel) van het gewasbeschermingsbeleid te realiseren.

3 Wensen van de overheid ten aanzien van certificering

3.1 De mogelijkheden van certificering voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen en de mogelijk te stellen eisen van de overheid

In deze paragraaf beschrijven we welke mogelijkheden certificering biedt om de doelstellingen van de gewasbeschermingsbeleid te kunnen realiseren. Daarnaast is per doelstelling gekeken naar de eisen die de overheid aan een certificeringssysteem zou kunnen stellen. De voorbeelden geven weer hoe aan de eisen van de overheid voldaan kan worden.

Het kan zijn dat met certificering een beleidsdoelstelling gerealiseerd wordt, maar dit betekent niet dat een teler in alle gevallen hiervan gebruik wil maken. Een teler die een certificaat heeft om zijn inzet voor het milieu te profileren, zal het certificaat misschien niet willen gebruiken om over bepaalde middelen te kunnen beschikken. Dit kan namelijk het imago van het certificaat schaden. Zo mag er onder het Milieukeur geen dichloorvos gebruikt worden, omdat niet past bij het milieuvriendelijke beeld dat Het Milieukeur wil uitdragen.

In deze verkenning beperken we ons tot de volgende doelstellingen van het gewasbeschermingsbeleid:

- het in stand houden van een voldoende breed middelenpakket;
- het terugdringen van het illegale middelengebruik;
- het verminderen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen;
- het verminderen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

3.1.1 Effectief middelenpakket

Het onder voorwaarden behouden van essentiële toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen

Het behouden van essentiële toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen staat onder druk vanwege de eisen die bij de toelating aan deze middelen worden gesteld. Deze toelatingseisen hebben betrekking op:

1. milieu: - verontreiniging van het oppervlaktewater
- uitspoeling naar het grondwater
- persistentie in de bodem;
2. residuen van gewasbeschermingsmiddelen op consumptiegewassen;
3. Arbo: risico's voor de toepasser.

Ad 1 Milieu

De risico's die zich ten aanzien van het milieu kunnen voordoen zijn afhankelijk van de omstandigheden waaronder een gewasbeschermingsmiddel wordt toegediend. Het is niet mogelijk om al deze specifieke omstandigheden op het etiket te vermelden en om daar controle op uit te voeren.

Binnen een certificeringssysteem is het wel mogelijk om de specifieke omstandigheden waaronder een gewasbeschermingsmiddel kan worden toegediend, te omschrijven en daar op te controleren. Indien in een certificaat aanvullende milieumaatregelen worden gesteld en deze op individueel bedrijfsniveau worden gewaarborgd dan kan bij de toelating van een gewasbeschermingsmiddel hiermee rekening worden gehouden.

Bij de toelating van een gewasbeschermingsmiddel wordt van een 'worst case' uitgegaan. Bij gecertificeerde bedrijven die in het bezit zijn van een certificaat voldoen aan de aanvullende milieumaatregelen. Daardoor kan, bij een aanvraag voor toelating van een gewasbeschermingsmiddel uitgegaan worden van een situatie met een lager risico voor het milieu. Voor de gecertificeerde bedrijven kunnen dus meer middelen toelaatbaar zijn.

Eisen van de overheid

De overheid eist de garantie van het certificaat, dat wil zeggen dat de noodzakelijke milieumaatregelen op het gecertificeerde bedrijf zijn genomen of dat bepaalde milieu-risico's op het gecertificeerde bedrijf zijn uitgesloten.

Voorbeelden

Het certificaat garandeert dat er geen gewasbeschermingsmiddel in het oppervlaktewater komt, doordat:

- er geen sloten om (de percelen van) het gecertificeerde bedrijf liggen;
- indien er op de gecertificeerde bedrijven wel sloten zijn, er voorzorgsmaatregelen genomen zijn, zoals: teeltvrije zone, gebruik van kantdop en driftarme dop, gebruik van overkapte spuit.

Het certificaat garandeert dat er geen uitspoeling van een gewasbeschermingsmiddel plaatsvindt, doordat:

- er recirculatiesystemen op het gecertificeerde bedrijf worden gebruikt;
- de teelt op het gecertificeerde bedrijf op betonnen vloeren plaatsvindt.

Het certificaat garandeert dat persistente middelen niet in de bodem terecht komen, doordat de teelt op het gecertificeerde bedrijf niet in de grond plaatsvindt.

Ad 2 Residuen

Ten behoeve van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen moet degene die toelating van een gewasbeschermingsmiddel aanvraagt aantonen dat er op consumptiegewassen geen residuen van middelen achterblijven of dat deze residuen geen schadelijke gevolgen voor de volksgezondheid opleveren. In Europa worden alle residunormen geharmoniseerd, waarbij de normen onderbouwd moeten zijn. Met name voor de kleine toepassingen is de onderbouwing een probleem, omdat voor toelatinghouders de kosten van het extra residu-onderzoek niet opwegen tegen de baten van de verkoop van het middel voor de betreffende teelten. Deze residuharmonisatie zal leiden tot het verdwijnen van veel middeltoepassingen. Certificering levert geen extra bijdrage, ten opzichte van voorschriften op het etiket.

Ad 3 Arbo

De problemen die zich ten aanzien van de arbeidsomstandigheden (arbo) bij toepassing van een gewasbeschermingsmiddel kunnen voordoen hebben betrekking op de wijze van omgaan met gewasbeschermingsmiddelen. Deze risico's voor de toepasser worden bij de toelating van het middel bepaald. Dit kan resulteren in voorschriften over beschermende maatregelen in het wettelijk gebruiksvoorschrift van het middel of tot het niet toelaten van middelen op grond van toxiciteitsrisico's.

De mogelijkheden om met gebruik van een certificaat de toelating van een gewasbeschermingsmiddel te bevorderen zijn beperkt. Indien er risico's zijn dan wordt bij de beoordeling voor de toelating gekeken of beschermende maatregelen de risico's dekken. Bij hoog risico zal er op zwaardere beschermende maatregelen getoetst worden. Indien het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel zelfs ondanks deze zwaardere maatregelen nog te veel risico's oplevert, zal het middel niet worden toegelaten. Indien bedrijven met een certificaat zodanige beschermende maatregelen nemen dat er geen risico's zullen zijn, zou het middel voor de bedrijven met een certificaat wel toegelaten kunnen worden. Betwijfeld kan worden of dit in de praktijk realistisch is. Dit punt wordt derhalve niet verder uitgewerkt.

3.1.2 Illegaal gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

Terugdringen van het illegale gebruik

Met certificering is het niet mogelijk om het illegale gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Wel is het mogelijk om met certificering het illegaal gebruik beter in de vingers te houden door:

- efficiëntere controle, b.v. controle van de boekhouding;
- grotere consequenties, intrekken van het certificaat of hogere boetes;
- beschikbaarheid van een breder middelenpakket, indien het certificaat een breder middelenpakket tot gevolg heeft zijn er meer alternatieven voor handen;
- een ketenbenadering, bij een min of meer gesloten systeem is er sprake van een onderlinge controle en verantwoording waardoor de kans op illegaal verbruik afneemt.

Eisen van de overheid

De overheid eist dat een certificaat garandeert dat alleen toegelaten middelen gebruikt worden. Daarnaast dienen de controles op het gecertificeerde bedrijf en de sancties voor het gecertificeerde bedrijf afdoende te zijn. De overheid eist eveneens dat er een koppeling is in informatie-uitwisseling tussen alle controlerende instanties die het gecertificeerde bedrijf bezoeken en controleren.

Voorbeelden

- Een afdoende controle kan een controle op de boekhouding in combinatie met een monsternamen inhoudend.
- Afdoende sancties zijn sancties die in relatie staan tot het illegaal verkregen voordeel van de teelt.
- De door het certificaat aangewezen controlerende instantie wisselt de geconstateerde overtredingen uit met de Algemene Inspectie Dienst (AID).

3.1.3 Vermindering van het gebruik en emissie van chemische gewasbeschermingsmiddelen

Alleen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruiken als dit echt nodig is

Stimuleren milieuvriendelijke methoden

Teeltsystemen waar voornamelijk andere methoden dan chemische gewasbeschermingsmiddelen worden ingezet, zijn milieuvriendelijker. Andere methoden kunnen zijn mechanische bestrijding, het nemen van preventieve maatregelen (zoals gebruik van resistente of minder vatbare rassen, afdekken van afvalhopen (infectiebronnen wegnemen)) en het inzetten van biologische bestrijders.

Deze teeltsystemen kunnen worden gecertificeerd. Ook kunnen deze teeltsystemen worden gestimuleerd, door b.v. gecertificeerde bedrijven in aanmerking te laten komen voor financiële ondersteuning of de bedrijven de mogelijkheid te geven om gebruik te maken van voor bepaalde teeltsystemen kritische gewasbeschermingsmiddelen.

Eisen van de overheid

De overheid eist dat bedrijven met een certificaat in hun teelt gebruik maken van andere methoden dan alleen gewasbeschermingsmiddelen.

Voorbeelden

- Het gecertificeerde bedrijf heeft een teeltwijze waarbij middelen alleen worden ingezet als alle mogelijke niet-chemische maatregelen zijn uitgevoerd of niet voorhanden zijn en verdere bestrijding nog noodzakelijk is.

4 Beschrijving van een aantal bestaande milieumerken

In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal bestaande milieumerken. Er wordt bekeken welke eisen er t.a.v. de gewasbescherming worden gesteld bij AMK voor aardappel, bij MBT voor tomaat, bij MPS voor roos en ECO.

Van de beschreven milieumerken zijn ECO en Milieukeur gecertificeerde systemen. Ze voldoen aan de eisen van een certificatiesysteem, zoals vastgelegd in EN 4511. ECO en Milieukeur worden beheerd door een onafhankelijke instantie en de aanvraag geschiedt bij een onafhankelijke certificerende instantie.

Bij Milieukeur bestaan er certificatieschema's voor diverse gewassen, ook voor de sierteelt. Indien een teler deelnemer is van MPS en een MPS-A-kwalificatie heeft, kan de teler het certificaat Milieukeur voor de sierteelt aanvragen. MPS zelf voldoet niet aan de eisen van een certificatiesysteem, dat geldt ook voor MBT. MBT en MPS hebben geen College van Deskundigen die een certificatieschema opstelt met eisen en de telers vragen het milieumerk aan bij Stichting MBT of MPS en niet bij een onafhankelijke certificerende instantie.

MBT en MPS zijn milieuhandelsmerken, met garanties binnen de keten en zijn niet herkenbaar voor de consument.

4.1 Milieukeur

4.1.1 Algemeen

Het certificaat Milieukeur kan aangevraagd worden voor diverse gewassen. Per teelt(groep) zijn er certificatieschema's waarin de eisen zijn opgenomen. De eisen worden vastgesteld op basis van een levenscyclusanalyse van het gewas, maatschappelijke wensen en overheidsdoelstellingen. In de levenscyclusanalyse wordt naar de belasting van het milieu in diverse stadia gekeken: van het gebruik van grondstoffen tot en met de verpakking en de verwerking van het product in de afvalfase. Hierbij komen aspecten aan bod zoals: gewasbeschermingsmiddelen, normen voor energie, nutriënten en afval. Verder gelden randvoorwaarden voor slootkant- en perceelrandbeheer of natuurvoorwaarden.

Het doel van de Milieukeur is in eerste plaats winst voor het milieu. Deze winst is te behalen door:

- erkenning van producenten die hoge milieunormen aan hun productie en producten stellen;
- een onafhankelijk en objectief keurmerk richting consument voor minder milieubelastende producten;
- een keurmerk dat draagvlak heeft onder verschillende belangenorganisaties.

4.1.2 Milieukeur voor aardappelen (AMK)

De hierna genoemde eisen, die Milieukeur aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de teelt van aardappel stelt, staan weergegeven in het certificatieschema voor de teelt van aardappelen, zoals opgesteld op 23 februari 1998.

Toegestane hoeveelheid werkzame stof per hectare

Meegerekend worden de middelen die zijn toegepast:

- voor zaaizaad- of pootgoedontsmetting;
- direct na de oogst van het voorafgaande gewas, tijdens het zaaien of poten van het gewas, tijdens de teelt, tot en met de oogst;
- tijdens de bewaring.
(minerale olie en andere hulpstoffen worden niet meegerekend).

De maximale toegestane hoeveelheid werkzame stof is:

- a. Per aardappelras < 6 kg werkzame stof/ha.
- b. Tijdens bewaring na 1 januari < 1 kg werkzame stof/50 ton.
- c. De teler mag gebruik maken van een "Sparregeling", deze werkt als volgt:
 - de spaarregeling geldt alleen voor de aardappelrassen die zijn aangemeld;
 - elke kilo werkzame stof die de teler onder de toegestane zes kilo per hectare blijft, mag hij sparen voor gebruik in het volgende seizoen of het seizoen daarop.
 - Het aantal gespaarde kilo's op de goedgekeurde hectares wordt door de controlerende instantie op het eind van het seizoen vastgesteld.
 - De gespaarde kilo's mogen het volgende seizoen worden gebruikt tot maximaal twee kilo extra per hectare (bovenop de toegestane zes kilo).
 - De teler begint met nul kilo in de spaarpot.
 - De gespaarde kilo's vervallen telkens na twee jaar.

Toegestane middelen

In het certificatieschema staan de bestrijdingsmiddelen die mogen worden gebruikt. De toegestane middelen zijn getoetst aan de volgende uitgangspunten van de CLM-milieumeetlat:

- persistentie (maat voor de afbraaksnelheid van het middel);
Het middel heeft een halfwaardetijd van minder dan 60 dagen of het middel heeft een halfwaardetijd tussen de 60 en 180 dagen en is niet schadelijk voor bodemorganismen.
- Uitspoeling;
Het middel leidt tot een concentratie van niet meer dan 0,1 µg/l in het bovenste grondwater.
- acute toxiciteit (giftigheid) voor waterorganismen.
Het middel leidt tot een concentratie van niet meer dan 0,1 x de EC 50 van algen en 0,1 x de LC 50 van kreeftachtigen en vissen.

Aanvullende voorschriften bestrijdingsmiddelen

- a. Het perceel mag de laatste vier jaar niet zijn ontsmet met chemische grondontsmettingsmiddelen ("natte" grondontsmetting).
- b. Inkoop van bestrijdingsmiddelen moet voor het gehele bedrijf worden geregistreerd. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen op de percelen waarop gewassen voor de Milieukeur worden geteeld, moet per perceel op gewasniveau worden geregistreerd; de controleur dient toegang te krijgen tot de voorraadkast van bestrijdingsmiddelen.
- c. De spuitmachine moet zijn goedgekeurd door een door de SKL erkende instantie. Deze keuring mag maximaal twee jaar oud zijn.

Randvoorwaarden voor slootkant- en perceelrandbeheer op percelen met milieukeurgewassen

- a. Het schonen van sloten, slootoevers, taluds en perceelranden van het perceel mag niet chemisch worden uitgevoerd, maar moet door maaien gebeuren. Een uitzondering wordt gemaakt voor probleemkruiden, deze mogen pluksgewijs met rugspuit, spuitlans of onkruidstick met glyfosaat 2,4 D of MCPA worden bestreden, mits wordt voldaan aan alle wettelijke voorschriften.
- b. Op het perceel moet langs watergangen een rand van minimaal een halve meter vanaf de insteek en een halve rijafstand onbeteeld, onbemest en onbespoten blijven.
- c. Voor bespuitingen langs watergangen en perceelranden moet een kantdop worden gebruikt. Het gebruik van een kantdop is niet verplicht voor spuitmachines met luchtondersteuning.

4.2 Milieu Bewuste Teelt (MBT)

4.2.1 Algemeen

MBT werkt op productniveau. Een teler meldt het betreffende gewas aan. Op één bedrijf kan een deel van de gewassen wel volgens de MBT-normen worden geteeld en het andere deel niet. Het voeren van het MBT-logo op het product is voor diverse groente- en fruitgewassen mogelijk. Er zijn per gewas richtlijnen opgesteld, die jaarlijks worden geactualiseerd en vastgesteld. MBT heeft een registratieverplichting van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en voor vruchtgroenten onder glas ook voor energie en afval. Daarnaast stelt MBT een aantal verplichte maatregelen vast per gewas(groep). Verder zijn er een aantal maatregelen waarvoor punten te behalen zijn. Er moet een minimum aantal punten gehaald worden wil men in aanmerking komen voor het MBT-predikaat.

Doel van MBT is het verminderen van de milieubelasting en het herkenbaar maken van de inspanningen voor het milieu.

4.2.2 MBT voor tomaat

Om tomaten als MBT-product te mogen aanvoeren, is het registreren van gewasbeschermingsmiddelen, energie en meststoffen verplicht.

Registratie

• Gewasbeschermingsmiddelengebruik	dagelijks bijwerken
• Energieregistratie	maandelijks bijwerken
• Meststoffenregistratie	op jaarbasis
• Voorraad gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen	op 1 januari

Vanaf de start van de nieuwe MBT-teelt moeten bonnen/facturen van gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen en energie worden bewaard. De registratie moet bewaard worden tot en met een halfjaar na oogst.

Overige maatregelen

Biologische bestrijding:

1. Alle plagen, waarvoor een betrouwbare biologische bestrijding voorhanden is, worden met natuurlijke vijanden bestreden.
2. Er moet voldaan worden aan de normen voor biologische indicatoren.

Chemische bestrijding:

1. Preventief: preventieve inzet van chemische middelen wordt binnen zes weken gevolgd door inzet van natuurlijke vijanden (al dan niet tegen dezelfde plaag).
2. Curatief: na toepassing van een correctiemiddel blijft de inzet van natuurlijke vijanden de basis van de plaagbestrijding.
3. Middelenlijsten per gewas: preventief en curatief ter correctie mogen tot de opruiperiode alleen middelen worden toegepast die genoemd zijn op deze lijst.

MBT-puntensysteem: de teler moet voldoen aan de minimale score (8 punten) voor dit puntensysteem.

Wettelijke eisen

Vanzelfsprekend moeten wettelijke eisen worden nageleefd. MBT kan hierop laten controleren, bijvoorbeeld door bedrijfsbezoek (bijvoorbeeld controle van de bestrijdingsmiddelenkast en de voorraad gewasbeschermingsmiddelen) of door residu-onderzoek (controleren of aan de residunorm wordt voldaan).

Controle

Bij controle op het MBT-milieumerk zijn er vier soorten controles: registratiecontrole, bedrijfsbezoek, residu-onderzoek en controle op gebruik van het logo. Bedrijfsbezoeken worden uitgevoerd door de controlerende instantie SGS Agrocontrol, gemiddeld eens per twee jaar. Per jaar wordt bij een derde van de bedrijven een residumonster genomen.

De controleur moet inzage krijgen in de afleverbonnen/facturen en registratieformulieren en hij moet toegang hebben tot de bedrijfsruimten, kassen, afdelingen en de gewasbeschermingsmiddelenkast.

4.3 Milieu project sierteelt (MPS)

Algemeen

Milieu Project Sierteelt (MPS) werkt op bedrijfsniveau. Het milieumerk geldt voor alle producten die van dat bedrijf komen.

MPS hanteert een bedrijfsregistratie- en kwalificatiesysteem. Van de vier milieuthema's gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, energie en afval moet het gebruik worden geregistreerd. Er wordt per bedrijf een bedrijfsnorm uitgerekend, waarbij per milieuthema de grenzen worden aangegeven. Het werkelijke verbruik per thema wordt naast de norm gelegd en dat levert per milieuthema punten op. Het totaal aantal punten bepaalt of een bedrijf kwalificatie A (meeste inzet voor het milieu), B of C krijgt.

De teler kan zelf bepalen op welke wijze hij de inzet voor het milieu realiseert. In tegenstelling tot bijvoorbeeld MBT worden bij MPS voorwaarden gesteld, maar geen voorschriften.

MPS heeft als doel de milieubelasting op sierteeltbedrijven te verlagen en het imago van de sierteeltsector (bloemen, planten en boomkwekerijproducten) te verbeteren en te versterken.

4.3.2 Roos

Voor de teelt van rozen zijn de volgende maatregelen verplicht, te weten:

- registratie;
- kwalificatie;
- controle.

Registratie

MPS-deelnemers registreren elke vier weken het verbruik van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en energie, en de mate waarin afval wordt gescheiden. Registratie maakt het mogelijk om de bedrijven in te delen naar verrichte milieu-inspanningen. Het registreren biedt de deelnemers ook inzicht in hun milieugedrag. Op basis van de registratiegegevens worden de bedrijven gekwalificeerd.

Het registreren van bedrijfsgegevens maakt vergelijking met collega's mogelijk. Door vergelijking van de cijfers kan de deelnemer zien op welke gebieden en bij welke activiteiten eventueel meer "milieuwinst" te behalen is. Uit de praktijk blijkt dat registratie ook leidt tot kostenbesparing. De deelname aan de vergelijkingsgroepen is vrijwillig.

Kwalificatie

Aan de hand van de geregistreerde gegevens worden de bedrijven in milieuklasse A, B of C ingedeeld. Ieder milieuthema levert een aantal punten op. De maximale puntenverdeling is als volgt:

- gewasbeschermingsmiddelen 40 punten
- energie 30 punten
- meststoffen 20 punten
- afval 10 punten

Het totale aantal behaalde punten bepaalt de milieuklasse. Bedrijven in milieuklasse A werken het meest milieubewust. De normen voor de kwalificatie worden vastgesteld in pilotgroepen, met daarin telers, voorlichters en onderzoekers. Deze normen per milieuthema geven per product(groep) aan binnen welke grenzen het middelenverbruik moet liggen. Voor elk bedrijf stelt MPS vervolgens een bedrijfsnorm vast, afhankelijk van de gewasnorm(en) en de oppervlakte van

de geteelde gewassen. De bedrijfsnorm geeft per milieuthema de grenzen aan waarbinnen het verbruik van het bedrijf moet liggen. De normen per 1-1-1999 voor roos liggen tussen:

- Gewasbeschermingsmiddelen 20 - 125 kg w.s./ha/jaar
- Energie 23775 - 38900 GJ/ha/jaar
- Stikstof 800 - 2000 kg N/ha/jaar
- Fosfor 200 - 500 kg P/ha/jaar

Controle

Bij MPS zijn er drie controles, een intake controle, bedrijfscontrole en controle op het MPS-logo. De intake-controle vindt plaats na de aanmelding voor deelname aan MPS. Er wordt bepaald of de benodigde gegevens zijn geleverd en wordt vervolgens gekeken naar extremen in de registratie. De bedrijfscontroles worden gemiddeld eens per drie jaar uitgevoerd. SGS Agrocontrol is de controlerende instantie. De bedrijfscontrole is enerzijds aselekt en anderzijds worden deelnemers specifiek geselecteerd op basis van extreme gegevens en negatieve resultaten bij eerdere controles. Bij bedrijfsbezoek worden o.a. facturen van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen gecontroleerd en worden er bladmonsters genomen. De controleurs bezoeken ook kopers die bij hun afzet claimen gebruik te maken van MPS-producten.

4.4 ECO

Het Landbouwkwaliteitsbesluit Biologische Productiemethode, van 26 november 1992, van de Landbouwkwaliteitswet 1971, geeft aan wat onder biologische landbouw verstaan mag worden. Het Besluit geeft uitvoering aan de Europese Verordening 2092/91 dienaangaande. Volgend op dit Besluit wordt in de Landbouwkwaliteitsregeling Biologische Productiemethode, van 23 december 1992, over gewasbescherming het volgende gezegd:

- Parasieten, ziekten en onkruiden moeten worden bestreden door een combinatie van de volgende maatregelen:
 - keuze van geschikte soorten en rassen;
 - passend vruchtwisselingschema;
 - mechanische bestrijdingsmethoden;
 - bescherming van natuurlijke vijanden van parasieten met passende middelen als heggen, nestplaatsen en het uitzetten van roofdieren;
 - onkruidverdelging door middel van vuur.In gevallen van acuut gevaar voor de teelt mogen bovendien niet-synthetische bestrijdingsmiddelen (als zwavel en koperverbindingen) worden aangewend.
- Het gebruik van deze bestrijdingsmiddelen, detergentia, meststoffen en bodemverbeteringsmiddelen dient plaats te vinden volgens de daarvoor gestelde specifieke voorwaarden en is slechts toegestaan voor zover het overeenkomstige gebruik in de algemene landbouw is toegelaten.

Aangezien het gebruik van bestrijdingsmiddelen aldus beperkt is tot een kleine collectie specifieke en 'biologische' middelen, worden in de biologische landbouw geen emissiereducerende of andere aanvullende maatregelen geëist om milieuverontreiniging door bestrijdingsmiddelen te voorkomen.

4.5 NAK

De certificering door de NAK betreft zaaizaad en pootgoed. Een teler biedt een partij aan voor certificering. Medewerkers van het NAK nemen een monster uit de partij en zij bekijken of dit monster aan de gestelde eisen voldoet. De gestelde eisen betreffen afwezigheid van ziekten en kwaliteitseisen aan het product (kiemkracht, klasse, maat pootgoed, sortering, etc.). Indien het monster aan de gestelde eisen voldoet wordt de partij gecertificeerd en gelabeld. Het betreft dus een productcertificering.

De NAK meldt expliciet dat de NAK niet aansprakelijk is voor de gevolgen van toepassing van enige chemische behandeling. Voor de bedrijfscertificering is de certificatie door de NAK niet relevant.

4.6 Integrale ketenzorg (IKZ)

Integrale Ketenzorg (IKZ) is een certificeringssysteem voor de gehele keten, van veredelaar tot de consument, nationaal en internationaal. Eventueel kan ook een deel van de keten gecertificeerd worden. Doel van IKZ is samenwerking en kwaliteitsbeheersing voor de gehele keten.

Om te komen tot een goedlopende keten, worden een aantal zaken vastgelegd. Het betreft de eisen aan het product, het productieproces, de betrokken schakels en aan de deelnemende bedrijven. De deelnemende bedrijven in de keten stellen gezamenlijk de eisen vast. Voor tomaat is de eis gesteld m.b.t. gewasbescherming, dat het betreffende productiebedrijf deelnemer is van MBT.

5 Mogelijke maatregelen per beleidsthema

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk noemen we een aantal maatregelen die opgenomen kunnen worden in een certificeringssysteem om te kunnen voldoen aan de verschillende doelstellingen van het gewasbeschermingsbeleid. De mogelijke maatregelen zijn gerangschikt naar beleidsthema, zoals uitgewerkt in hoofdstuk 3.

We geven aan of de genoemde maatregelen opgenomen zijn in de eisen van de bestaande milieumerken, zoals beschreven in hoofdstuk 4.

Voor beleidsdoelen is handhaving een belangrijk aspect. In de tabel is aangegeven in hoeverre de maatregelen gehandhaafd kunnen worden.. Het inschatten daarvan is gebaseerd op inzichten en kennis van de auteurs.

In bijlage 1 en 2 zijn de mogelijke maatregelen en invulling van een certificaat voor het halen van de beleidsdoelstellingen verder ingekleurd voor roos en aardappel.

5.2 beleiddoelen met bijbehorende maatregelen

<u>Systemen</u>	MBT	MPS	Milieukeur	ECO	Te handhaven?
	tomaat		aardappelen		
Doel met bijbehorende maatregelen					
Terugdringen illegaal middelengebruik					
- Verplichte bestrijdingsmiddelen registratie bij ondernemer	x	x	x	nvt	++
- Verplichte bestrijdingsmiddelen registratie bij handel	-	-	-	nvt	++
- Gecontroleerde distributie (ketenaanpak)	-	-	-	nvt	++
- Bestrijdingsmiddelen transacties alleen per factuur, met naam koper, bestrijdingsmiddelnummer, merknaam en hoeveelheid	-	-	-	nvt	++
- Frequentie bedrijfscontrole	1 x per 2 jaar	1 x per 3 jaar	2 x per jaar	2 x per jaar	++
- Controle ook door (blad-)monsternamen	x	x	x	x	++
- Voldoende hoge sancties (bijv. afnemen economisch voordeel, intrekking certificaat)	-	-	x	x	++
Effectief middelengebruik (Toelatingsbeleid)					
<i>1. Milieu</i>					
- Afwezigheid sloten	-	-	-	-	++
- Teeltvrije zone	-	-	x	nvt	++
- Spuitvrije zone	-	-	x	nvt	±
- Emissie-arme spuitapparatuur aanwezig	-	-	x	nvt	++
- Spoelinrichting aanwezig	x	x	x	nvt	++
- Verplichte spuitkeuring	-	-	x	nvt	++
- Recirculatiesysteem aanwezig (glas)	-	-	nvt	nvt	++

<u>System</u>	MBT	MPS	Milieukeur	ECO	Te handhaven?
	tomaat		aardappelen		
Doel met bijbehorende maatregelen					
- Teelt op betonnen vloer (glas)	-	-	nvt	nvt	++
- Geen ruimte behandelingen (glas)	-	-	nvt	nvt	-
- Gebruik van de meest geschikte toedieningsapparatuur	-	-	-	nvt	±
- Maximale hoeveelheid werkzame stof per ha per toepassing	-	-	-	nvt	+
- Maximale behandelfrequentie per toepassing per jaar	x*)	x*)	x**)	nvt	±
- Maximale hoeveelheid bestrijdingsmiddelen totaal per ha per jaar	x	x	x	nvt	++
- Lijst met toegestane/verboden middelen	x	x	x	x	++
- Uitspoeling minimaliseren door afstemmen watergift aan opname plant	-	-	-	-	+
- Licentie	x	x	x	x	++
2. Residuen	5.2.1	5.2.2	5.2.3	5.2.4	5.2.5
- N.v.t.	5.2.6	5.2.7	5.2.8	5.2.9	5.2.10
3. Arbeidsomstandigheden					
- Optimale persoonlijke bescherming toepasser	-	-	-	nvt	±
- Controle op bewaring en onderhoud persoonlijke beschermingsmiddelen	-	-	-	-	++
- Aanwezigheid aparte ruimte om spuitvloeistof klaar te maken i.v.m. ventilatie (glas)	-	-	-	-	++
- Verplichting voor gebruik van verdampingsremmer of verbod op gebruik van vluchtige bestrijdingsmiddelen (glas)	-	-	-	-	±
- Verbod op ruimtelijke toepassing van middel (glas)	-	-	-	-	-
- Wachtijd van minimaal 3 uur, moet in acht worden genomen (re-entry problematiek in glasteelten)	-	-	-	-	-
- Verplichte, regelmatige, gezondheidscontrole werknemers	-	-	-	-	++
-					
Vermindering emissie gewasbeschermingsmiddelen					
- Afwezigheid sloten	-	-	-	nvt	++
- Spuitvrije zone	-	-	x	nvt	±
- Teeltvrije zone	-	-	x	nvt	++
- Emissie-arme spuitapparatuur	-	-	x	nvt	++
- Verplichte keuring van spuitapparatuur	-	-	x	nvt	++
- Verplichte spoelinrichting	-	-	-	nvt	+
- Gebruik van de meest geschikte toedieningsapparatuur	-	-	-	nvt	-
- Weersomstandigheden (windsnelheid)	-	-	-	nvt	-
- Verbod toepassing vluchtige bestrijdingsmiddelen	-	-	-	nvt	++
- Verplichting gebruik verdampingsremmers	-	-	-	nvt	++
- Limiet hoeveelheid bestrijdingsmiddel (per toepassing of ha of teelt of jaar)	x	x	x	nvt	-

<u>Systemen</u>	MBT tomaat	MPS	Milieukeur aardappelen	ECO	Te handhaven?
	Doel met bijbehorende maatregelen				
- Recirculatiesysteem (glas)	-	-	nvt	nvt	++
- Teelt op betonnen vloer (glas)	-	-	nvt	nvt	++
- Geen ruimte behandelingen (glas)	-	-	nvt	nvt	+
Vermindering gebruik gewasbeschermingsmiddelen					
- Voorschriften m.b.t. preventieve maatregelen	-	-	-		±
- Voorschriften m.b.t. inzet van biologische bestrijders	x	x	-	x	±
- Voorschriften m.b.t. inzet mechanische/fysische onkruidbestrijding	-	-	-	x	±
- Voorschriften m.b.t. inzet overige niet chemische gewasbeschermingsmethoden	-	-	-	-	±
- Uitsluitend chemische gewasbescherming ter correctie	-	-	-	x	+
- Gebruik waarschuwingssystemen	-	-	-	-	+
- Verplichte keuring van spuitapparatuur	-	-	x	nvt	++
- Verplichte bestrijdingsmiddelenregistratie	x	x	x	nvt	++
- Maximaal toegestane hoeveelheid bestrijdingsmiddelen per jaar	x	x	x	nvt	+
- Gebruik milieumeetlat	nvt	nvt	x	nvt	-

*) dichloorvos

***) RGO

++ Goed handhaafbaar

+ Redelijk handhaafbaar

- Niet handhaafbaar

± Niet bekend of maatregel handhaafbaar is

Milieukeur voor aardappelen en ECO komen het beste naar voren voor het realiseren van de doelstellingen van het gewasbeschermingsbeleid. Beide zijn reeds certificeringssystemen.

6 Conclusies en aanbevelingen

De eisen voor het certificaat moeten duidelijk en controleerbaar zijn en moeten worden vastgelegd in een certificatieschema. Een onafhankelijke organisatie beheert het certificaat. Een certificerende instelling certificeert. Deze certificerende instelling moet zich laten accrediteren door de Raad voor Accreditatie (RvA). Voor accreditatie moet de betreffende organisatie onafhankelijk, betrouwbaar en deskundig zijn en een College van Deskundigen instellen. Bij de aanvraag tot accreditatie moet de organisatie aangeven voor welke certificaten de organisatie geaccrediteerd wil worden. De geaccrediteerde organisatie kan bedrijven van die certificaten voorzien, indien ze aan de eisen voor het certificaat voldoen.

Certificeren is voor het bedrijfsleven duur en levert momenteel nog geen extra voordeel op. Het animo om zich te laten certificeren is daarom nog laag, met uitzondering van deelname aan MBT en MPS.

- De overheid kan, wanneer er geen juridische belemmeringen zijn, ervoor kiezen om, onder nader vast te stellen randvoorwaarden, beleidsinstrumenten te koppelen aan certificaten. Met certificaten is de onafhankelijkheid van de uitvoering en de controle beter gewaarborgd dan met milieumerken.
- Van de in hoofdstuk 4 beschreven milieumerken op gebied van gewasbescherming zijn ECO en AMK certificaten. MBT en MPS zijn geen certificaten, maar milieumerken met als doel vermindering van de milieubelasting van betreffende sectoren. MBT en MPS richten zich op de handel (voor en door de telers). AMK en ECO richten zich op de consument. Door aanscherping van maatregelen en eisen kunnen MBT en MPS in de toekomst wellicht wel als certificaten worden beschouwd.
- In het gewasbeschermingsbeleid zijn er vier thema's waarbij certificering ingezet zou kunnen worden, te weten:
 - het realiseren van een effectief middelenpakket;
 - het verminderen van de emissie;
 - het terugdringen van illegaal gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
 - het verminderen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.
- Wanneer de overheid het gewasbeschermingsbeleid mede wil gaan uitvoeren met behulp van certificaten, dan stelt de overheid de eisen op waar certificaten aan zouden moeten voldoen. Deze eisen kunnen betrekking hebben op het terugdringen van het gebruik en de emissie van gewasbeschermingsmiddelen, de controleerbaarheid, de handhaafbaarheid en de borging van het certificaat. Dit kan in algemene termen of in gedetailleerde eisen aangegeven worden. In hoofdstuk drie is verkend aan welke overheidseisen bij certificering gedacht zou kunnen worden. Nadere uitwerking is nog nodig.
- Wanneer de overheid het gewasbeschermingsbeleid mede wil uitvoeren met behulp van certificaten, dan zijn positieve prikkels en stimulansen nodig. Daarbij kan gedacht worden aan een breder beschikbaar middelenpakket of financiële prikkels (bijvoorbeeld fiscale voordelen) voor die bedrijven die een certificaat hebben waarin aan de overheidsregels voldaan wordt.
- Het is de vrijwillige keuze van het bedrijfsleven om de overheidseisen op het gebied van gewasbescherming in een certificaat op te nemen of een nieuw certificaat in te stellen. Daarbij zal het bedrijfsleven een afweging maken tussen enerzijds de kosten van het certificaat en anderzijds het voordeel dat het betreffende certificaat kan bieden. Het is aan de overheid om de eisen die zij heeft, met betrekking tot gewasbescherming, duidelijk kenbaar te maken.
- Uit de toetsing van de bestaande milieumerken en certificaten aan de mogelijke overheidseisen (hoofdstuk 5), blijkt dat het ECO-certificaat toereikend is om alle doelstellingen van het gewasbeschermingsbeleid te kunnen realiseren. Het AMK komt redelijk in de buurt. De huidige milieumerken MBT en MPS liggen verder af van de mogelijke overheidseisen.

- Voordat certificaten kunnen worden ingezet in het gewasbeschermingsbeleid, zal de overheid nader uitwerking moeten geven aan de te stellen milieu-, arbo- en controle eisen en aan de stimuleringsinstrumenten. Deze verkenning levert daartoe een voorzet. Vervolgens is het aan het landbouwbedrijfsleven om transparante, onafhankelijke en gewaarborgde certificeringssystemen op te zetten die voldoen aan de gestelde overheidseisen. De overheid zal tenslotte moeten aangeven of een certificaat voldoende garanties biedt voor het realiseren van de beleidsdoelen en of bijgevolg het stimuleringsinstrumentarium van toepassing is voor de bedrijven met het betreffende certificaat.

Bijlage 1 Richtlijnen certificatiesysteem ROOS

Roos

De rozenteelt in Nederland vindt voornamelijk plaats onder glas. De teelt is meerjarig, van ca. 5 tot meer dan 10 jaar. Dit stelt hoge eisen aan de gezondheid van de grond en het uitgangsmateriaal. Door de intensieve teeltwijze is het bijna onvermijdelijk dat grondgebonden ziekten en plagen optreden (vnl. nematoden). De rozenteelt vindt daarom bijna volledig plaats op substraat.

Hierdoor is het probleem van de aaltjes verminderd maar zeker niet weggenomen. Ook worden nog te vaak ziekten en plagen verspreid met het uitgangsmateriaal. Dit is een van de oorzaken voor het relatief hoge bestrijdingsmiddelengebruik in de rozenteelt.

De belangrijkste ziekten en plagen in roos zijn de wortelaaltjes (snelle en goede verspreiding door het substraat), trips (een lichte aantasting kan al zichtbare schade geven) en meeldauw.

Richtlijnen

De richtlijnen zijn verdeeld naar beleidsveld van LNV. Hierdoor kan het zijn dat er overlap is tussen de verschillende sets van richtlijnen.

Terugdringen illegaal middelengebruik

Om alleen het illegaal middelengebruik terug te dringen, zouden certificeringssystemen de volgende richtlijnen, kenmerken of eisen kunnen bevatten:

- *Verplichte bestrijdingsmiddelen registratie (inclusief voorraad) bij ondernemer en bij handel*
Om de bestrijdingsmiddelen administratie sluitend te maken, is een ketenaanpak noodzakelijk. Men kan dan denken aan een systeem van gecontroleerde distributie. De richtlijn zou dan kunnen zijn: 'Aankoop bestrijdingsmiddelen alleen bij een deelnemer van gecontroleerde distributie of gecertificeerde handelaar, etc.' Een verplichting tot aankoop van bestrijdingsmiddelen "alleen per factuur" zou dan opgenomen moeten worden.
- *Frequente bedrijfscontrole: minimaal 50% totaal aantal bedrijven per jaar*
De huidige systemen controleren van 2x per jaar (Milieukeur) tot 1x per 3 jaar (MPS). De AID zegt momenteel 10% van de (agrarische) bedrijven te controleren. Een goede controle zal moeten afhangen van mogelijke risico's die bij het niet naleven van de regels zouden kunnen ontstaan. Daarnaast zal de controle minimaal de huidige controles moeten evenaren.
- *Controle ook door (blad-)monstername*
Als hulpmiddel bij een administratieve controle is monstername goed bruikbaar. In de voedingsteelten vindt monstername al plaats in het kader van residucontroles. Dit systeem is over te zetten naar andere teelten. Wel zal er een uitwisseling van gegevens moeten komen tussen de controlerende diensten.
- *Voldoende hoge sancties (bijv. afnemen economisch voordeel)*
Uit onderzoek blijkt dat de naleving van wet- en regelgeving voor een deel afhangt van de zwaarte van de sanctie. De huidige sancties bij overtreding van de Bestrijdingsmiddelenwet zijn erg laag vergeleken met het behaalde economische voordeel. Intrekken van het certificaat of afnemen van het behaalde economische voordeel zal de sanctie voldoende zwaar maken.

Effectief middelengebruik (Toelatingsbeleid)

Een effectief middelenpakket komt onder andere onder druk te staan wegens de milieu-eisen die in het kader van het toelatingsbeleid aan bestrijdingsmiddelen worden gesteld. Indien gecertificeerde bedrijven kunnen aantonen dat bepaalde milieucompartimenten niet door de eigen gewasbeschermingsactiviteiten kunnen worden belast, zouden onder deze speciale omstandigheden sommige middelen toch toegelaten kunnen worden (of behouden blijven).

Milieu

Eisen m.b.t. waterverontreiniging

- *Afwezigheid van sloten*
Rond het bedrijf zijn geen sloten waarop gedraineerd wordt. De drainage loopt volledig via de riolering.
- *Gebruik van emissie-arme spuitapparatuur*
- *Gebruik van de juiste toedieningsapparatuur*
Er wordt gebruik gemaakt van de meest geschikte apparatuur per toepassing. Dit betekent dat iedere plaag of ziekte zijn eigen instellingen behoeft. De apparatuur is Hoog Volume (max. 800 l per ha) en gewasgericht. Er wordt gewerkt met de juiste spuitdop en de juiste spuitdruk.
- *Verplichte keuring van spuitapparatuur*
De hierboven beschreven apparatuur wordt minimaal 1x per jaar gekeurd.
- *Teelt los van de ondergrond met recirculatie*
- *Afdekken van de grond met plastic*
- *Teelt op betonnen vloer met recirculatie*
- *Teelt op teelttafels met recirculatie*
- *Verbod op het gebruik persistente middelen (halfwaardetijd max. 10 dgn)*
De gedachte bij dit verbod is dat middelen zoveel mogelijk in het recirculatiesysteem blijven zitten en doordat er alleen middelen met een korte halfwaardetijd gebruikt mogen worden, zal bij spuiten weinig emissie plaats vinden. Middelen komen niet meer direct in bodem terecht.
- *Uitspoeling minimaliseren door het afstemmen van de watergift op de opname van de plant*
- *Realiseren van condensopvang onderaan de gevel*
- *Aanwezigheid van een spoelinrichting (i.v.m. verpakking en spuittank)*

Eisen m.b.t. luchtmissie

Bij de teelt onder glas is de emissie naar de lucht een extra probleem. Deze emissie zal in de eerste plaats alleen verminderen als er minder bestrijdingsmiddelen ingezet gaan worden. Daarnaast zijn er nog wel een aantal extra eisen te stellen om de luchtmissie terug te dringen.

- *Gebruik van de juiste toedieningsapparatuur*
Er wordt gebruik gemaakt van de meest geschikte apparatuur per toepassing. Dit betekent dat iedere plaag of ziekte zijn eigen instellingen behoeft. De apparatuur is Hoog Volume (max. 800 l per ha) en gewasgericht. Er wordt gewerkt met de juiste spuitdop en de juiste spuitdruk.
- *Verbod op het gebruik van Laag Volume Technieken (LVM) en overige ruimtebehandelingen*
Toepassingen van middelen met een onevenredige emissie naar de lucht worden verboden. Dit betekent een verbod op vluchtige middelen, een verbod op gebruik van de LVM en de Colfog en een verbod op rookgeneratoren, overige fogapparaten en spuitbussen. Nog onderzocht moet worden of verdampingsremmers effectief zijn.
- *Verbod op het gebruik van vluchtige bestrijdingsmiddelen (dichloorvos is het meest vluchtig)*
- *Verplichting tot het gebruik van verdampingsremmers*

Overige eisen m.b.t. milieu

- *Limiet stellen aan hoeveelheid bestrijdingsmiddel (per toepassing, ha, teelt, jaar)*
Hierbij wordt er van uit gegaan dat bij een totale vermindering van de inzet van bestrijdingsmiddelen ook de emissie vermindert.
- *Maximale behandel frequentie per toepassing per jaar*
- *Lijst met toegestane/verboden middelen*
- *Licentieplicht*

Arbeidsomstandigheden

Alhoewel de arbo-omstandigheden bij wet geregeld zijn, zou extra zekerheid voor de toelatende instantie (CTB) misschien ruimte kunnen scheppen in de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. De volgende eisen met betrekking tot de arbeidsomstandigheden zouden in een gecertificeerd systeem kunnen worden opgenomen:

- *optimale persoonlijke bescherming van de toepasser van bestrijdingsmiddelen;*
- *controle op bewaring en onderhoud persoonlijke beschermingsmiddelen;*
- *aanwezigheid van een aparte ruimte om spuitvloeistof klaar te maken i.v.m. ventilatie;*
- *wachttijd van minimaal 3 uur, die in acht moet worden genomen (re-entry problematiek);*
- *Verplichting tot regelmatige gezondheidscontrole van de werknemers.*

Vermindering emissie gewasbeschermingsmiddelen

Los van het toelatingsbeleid zou de overheid ook richtlijnen willen zien in het kader van emissievermindering. Het betreft hier wel dezelfde maatregelen.

- *Afwezigheid van sloten*
Rond het bedrijf zijn geen sloten waarop gedraineerd wordt. De drainage loopt volledig via de riolering.
- *Emissie-arme spuitapparatuur*
- *Gebruik van de juiste toedieningsapparatuur*
Er wordt gebruik gemaakt van de meest geschikte apparatuur per toepassing. Dit betekent dat iedere plaag of ziekte zijn eigen instellingen behoeft. De apparatuur is Hoog Volume (max. 800 l per ha) en gewasgericht. Er wordt gewerkt met de juiste spuitdop en de juiste spuitdruk.
- *Verplichte keuring van spuitapparatuur*
De hierboven beschreven apparatuur wordt minimaal 1x per jaar gekeurd.
- *Teelt los van de ondergrond met recirculatie*
- *Afdekken van de grond met plastic*
- *Teelt op betonnen vloer met recirculatie*
- *Teelt op teelttafels met recirculatie*
- *Verbod op het gebruik van persistente middelen (halfwaardetijd max. 10 dgn)*
De gedachte hierbij is dat middelen zoveel mogelijk in het recirculatiesysteem blijven zitten en doordat er alleen middelen met een korte halfwaardetijd gebruikt mogen worden, zal bij spuiten weinig emissie plaats vinden. Middelen komen niet meer direct in bodem terecht.
- *Minimaliseren van de uitspoeling door het afstemmen van de watergift op de opname van de plant*
- *Realiseren van condensopvang onderaan de gevel*
- *Aanwezigheid van een spoelinrichting (i.v.m. verpakking en spuittank)*

Eisen m.b.t. luchtmissie

Bij de teelt onder glas is de emissie naar de lucht een extra probleem. Deze zal in de eerste plaats alleen verminderen als er minder bestrijdingsmiddelen ingezet gaan worden. Daarnaast zijn er nog wel een aantal extra eisen te stellen om de luchtmissie terug te dringen.

- *Gebruik van de juiste toedieningsapparatuur*
Er wordt gebruik gemaakt van de meest geschikte apparatuur per toepassing. Dit betekent dat iedere plaag of ziekte zijn eigen instellingen behoeft. De apparatuur is Hoog Volume (max. 800 l per ha) en gewasgericht. Er wordt gewerkt met de juiste spuitdop en de juiste spuitdruk.
- *Verbod op het gebruik van Laag Volume Technieken (LVM) en overige ruimtebehandelingen.*
Toepassingen van middelen met een onevenredige emissie naar de lucht worden verboden. Dit betekent een verbod op vluchtige middelen, een verbod op gebruik van de LVM en de Colfog en een verbod op rookgeneratoren, overige fogapparaten en spuitbussen. Nog onderzocht moet worden of verdampingsremmers effectief zijn.
- *Verbod op het gebruik van vluchtige bestrijdingsmiddelen (dichloorvos is het meest vluchtig)*
- *Verplichting tot het gebruik van verdampingsremmers*

Overige eisen m.b.t. milieu

- *Limiet hoeveelheid bestrijdingsmiddel (per toepassing, ha, teelt, jaar)*
Hierbij wordt er van uit gegaan dat bij een totale vermindering van de inzet van bestrijdingsmiddelen ook de emissie vermindert.
- *Maximale behandel frequentie per toepassing per jaar*
- *Lijst met toegestane/verboden middelen*
- *Licentieplicht*

Vermindering gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Een van de beleidsthema's rond gewasbescherming is het terugdringen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit thema kan samengenomen worden met het streven van de overheid om de afhankelijkheid van bestrijdingsmiddelen terug te dringen.

Alleen geïntegreerde bestrijding

Geïntegreerde bestrijding volgt het 'nee, tenzij.....'-principe. Dit is echter moeilijk in richtlijnen te vatten. Voor elke omstandigheid, voor elk individueel bedrijf zal de lat toch weer anders liggen. In het hiernavolgende zullen een aantal richtlijnen worden voorgesteld.

- *Maximaal toepassen preventieve maatregelen*
Hierbij moet men denken aan een verplichting tot gebruik van gecertificeerd uitgangsmateriaal wat gegarandeerd vrij is van ziekten en plagen. In de rozenteelt is dit nog steeds een knelpunt. De mogelijkheid tot productie van schoon uitgangsmateriaal is mogelijk maar verloopt nog vrij slecht.
Daarnaast zijn er een groot aantal overige bedrijfshygiënische maatregelen die ingezet kunnen worden (zie "checklist bedrijfshygiëne onder glas" IKC/Kerngroep MJP-G 1994).
- *Maximale inzet van biologische bestrijding*
Hierbij kan men aan een verplichte registratie van inzet van biologische bestrijders denken. Dit voorkomt dat men ook een minimale inzet van enkele bestrijders al tot geïntegreerde gewasbescherming rekent. Daarnaast is deskundige controle op de aanwezigheid van enkele gerelateerde toetsplagen gewenst. Deze geven dan een indicatie of bestrijdingsmiddelen met zorg zijn ingezet.
- *Maximale inzet overige niet-chemische gewasbeschermingsmethoden*
Hieronder vallen een aantal relatief eenvoudig in te stellen regels: verplichting tot afgazen van de ramen; verplichting tot het steriliseren van het recirculatiewater; verplichting tot het compartimenteren van de watergift (kleine kraanvakken).
- *Uitsluitend chemische gewasbescherming als correctie*
Een sluitende gewasbeschermingsmiddelenboekhouding samen met een biologischebestrijdingsmiddelenboekhouding zou inzicht in kunnen geven in de mate waarin bestrijdingsmiddelen worden ingezet als correctiemiddel.
- *Maximaal gebruik van geleide bestrijding*
Dit betekent het gebruik van signaalplaten, het gebruik van monitoringssystemen (Botrytis), de inzet van scouting, etc.
- *Verplichte keuring van spuitapparatuur*
Een steeds weer terugkomend item. Goed onderhouden en afgestelde spuitapparatuur bespaart vele kilo's bestrijdingsmiddelen.
- *Verplichte bestrijdingsmiddelenregistratie*
- *Maximaal toegestane hoeveelheid bestrijdingsmiddelen per jaar per ha*
Onder het Glastuinbouw en Milieu (oude GLAMI) wordt met behulp van de Integrale Milieu Taakstelling (IMT) gewerkt met maximaal toelaatbare hoeveelheden gebruikte bestrijdingsmiddelen per teelt. Een certificatiesysteem zou hetzelfde kunnen doen.

Bijlage 2 Gecertificeerde teelt van aardappelen

In deze bijlage geven we een voorbeeld van de eisen die in een certificaat opgenomen kunnen worden en hoe de aanvraag en controle kunnen verlopen. Het schetst een beeld van hoe de in het rapport genoemde eisen en voorwaarden mogelijk ingevuld kunnen worden. De namen van organisaties en certificaten zijn fictief.

Certificerende Instelling

ACO is door de Raad van Accreditatie geaccrediteerd om landbouwbedrijven te certificeren met het Agro-Certificaat A, B en C. In het College van Deskundigen zitten vertegenwoordigers van de telers, afnemers van aardappelen en een vertegenwoordiger van de overheid. Het College van Deskundigen toetst de eisen voor het certificaat. De vertegenwoordiger van de overheid houdt in de gaten of de eisen van de overheid in voldoende mate verwerkt worden in de eisen van het certificaat.

Doel certificaat

Doel van het certificaat is de milieubelasting te minimaliseren. Dit betreft de beleidsdoelstellingen: effectief middelenpakket, vermindering van het gebruik en van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen.

Rol van de overheid

De overheid heeft algemene eisen en geen gedetailleerde eisen gesteld. De volgende voorwaarden zijn door de overheid aan het certificaat gesteld:

- Er moet zo veel mogelijk niet-chemische maatregelen worden gebruikt.
- Gewasbeschermingsmiddelen mogen alleen worden ingezet wanneer het echt nodig is.
- De controles moeten voldoende waarborgen dat de teler zich houdt aan de eisen in het certificaat en dat de sancties voldoende hoog zijn indien dit niet het geval is.
- Milieukritische middelen mogen alleen gebruikt worden indien de noodzakelijke milieumaatregelen zijn gewaarborgd.

De overheid bemoeit zich niet met de gedetailleerde eisen

Rol bedrijfsleven

Met genoemde voorwaarden heeft het landbouwbedrijfsleven een Agro-Certificaat A, B en C opgezet. Bij Agro-Certificaat A hebben de bedrijven geen sloten om het perceel of worden maatregelen genomen om verontreiniging van oppervlaktewater te voorkomen. Agro-Certificaat B betreft uitspoeling (tegengaan van uitspoeling middelen naar het grondwater) en C betreft persistentie (vermindering van risico's van het middelengebruik op bodemleven). Middelen die kritisch zijn op het punt van verontreiniging van het oppervlaktewater, zijn door het College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen alleen toegelaten in teelten van bedrijven met Agro-Certificaat A.

Voordeel teler

De inzet van de teler wordt beloond met:

1. een voor de markt herkenbaar label (profilering van het product);
2. subsidie of belastingvoordeel;
3. mogelijkheid tot gebruik van milieukritische middelen.

Aanvraag en uitvoering van het Agro-Certificaat A

Een teler vraagt bij ACO Agro-Certificaat A aan voor zijn bedrijf.

De teler stuurt een aanvraagformulier naar ACO. Op het aanvraagformulier staan de gegevens van de teler (naam en adres), de gegevens over het bedrijf (plattegrond van het bedrijf met de oppervlakten en de gebouwen), de kwalificaties van de teler (opleiding, relevante cursussen en getuigschriften) en een teeltplan. In het teeltplan is vastgelegd aan welke eisen het bouwplan en de teeltwijze van de gewassen in het bouwplan voldoen.

ACO bekijkt het aanvraagformulier en bezoekt het bedrijf om de gegevens uit het aanvraagformulier te toetsen en nadere eisen van het certificaat te beoordelen. ACO concludeert dat het bedrijf van de teler aan de eisen van het certificaat voldoet (in voldoende mate minimalisering van de milieubelasting).

De teler krijgt het certificaat. De teler voert uit zoals bij de aanvraag aangegeven en eventuele afwijkingen worden genoteerd. Dit wordt bijgehouden in een logboek. ACO controleert regelmatig het logboek en controleert door steekproefsgewijze, aangekondigde en onaangekondigde, bedrijfsbezoeken of de teler aan de eisen van het certificaat voldoet. Alle controles en de bevindingen worden schriftelijk vastgelegd en bij ACO gearhiveerd. Aangezien de overheid gebruik maakt van het certificaat bij haar wettelijke taken, wordt jaarlijks een rapport gemaakt door ACO. In het rapport wordt het aantal controles vermeld (opgedeeld in aangekondigd, onaangekondigd, schriftelijke- en bedrijfscontroles), de resultaten van de controles (in algemene zin) en de acties die genomen zijn n.a.v. de bevindingen (intrekking, vervolgccontroles, etc.). Naar aanleiding van deze rapportage kan de overheid opmerkingen over het certificaat maken aan ACO of besluiten om bij de toelating van middelen geen gebruik meer te maken van het certificaat.

Indien een teler de eisen van het certificaat overtreedt en dit is van invloed op de minimalisering van de milieubelasting dan wordt het certificaat ingetrokken. Een teler kan het certificaat opnieuw aanvragen, maar dan moet duidelijk zijn dat de overtreding met redelijke zekerheid niet meer plaats zal vinden. Een teler kan het certificaat maximaal twee keer aanvragen.

Eisen in en controle op het Agro-Certificaat A

De hierna volgende eisen kunnen gesteld worden binnen het certificaat. De eisen kunnen tot in detail voorgeschreven worden of de eisen worden in algemene termen geformuleerd en de teler moet bij de aanvraag aangeven hoe de eisen zijn ingevuld. ACO kan dan bij de aanvraag beoordelen of deze invulling de risico's voor het milieu voldoende minimaliseert.

- Eisen aan de teler.
De teler moet deskundig zijn. ACO kan dit controleren door bij de aanvraag te kijken naar opleiding (agrarisch) en getuigenschappen (spuitlicentie, cursussen). Na verkrijgen van het certificaat kijkt ACO of de teler regelmatig cursussen volgt (getuigenschappen).
- Eisen aan de teelt.
Dit voorbeeld betreft de teelt van aardappelen. In dit rapport wordt uitgegaan van certificering van bedrijven. Bij certificering van het bedrijf moeten er eisen worden gesteld aan alle teelten in het bouwplan en aan het bouwplan zelf.
Een eis aan het bouwplan voor aardappelen is minimaal 1-op-4-teelt. De teler gebruikt aardappelrassen die resistent zijn tegen zo veel mogelijk ziekten en plagen. Hij houdt zich aan de eisen die zijn vastgelegd voor grondbewerking, die er toe leiden dat er een pootbed ontstaat met een losse structuur (niet te los) en zonder kluiten. Op percelen met een sloot liggen de paden tussen sloot en perceel. Dit geeft een teeltvrije zone van 2 meter. Voor de percelen met een sloot waar paden niet mogelijk of zinvol zijn, is er een teeltvrije zone van 2 meter.
ACO controleert de ligging van de paden en de teeltvrije zones bij de bedrijfscontrole ten behoeve van de aanvraag. Na certificering controleert ACO jaarlijks (gedurende het seizoen) door bedrijfsbezoek of de teler zich houdt aan de genoemde afspraken.
- Eisen aan bedrijfshygiëne.
Hygiënische maatregelen verkleinen de kans op ziekten en plagen. Daardoor is minder bestrijding nodig, resulterend in een lagere milieubelasting.
De teler neemt de volgende maatregelen ter voorkoming van ziekten in aardappelen:
 - gezond pootgoed gebruiken, gewaarborgd door een certificaat;
 - pootgoed gebruiken met een Agro-Certificaat, zodat ook bij de productie van het pootgoed minimale milieubelasting is geweest;
 - rotte en zieke knollen verwijderen voor het poten;
 - tijdige loofvernietiging bij aantasting door Phytophthora en/of bladluizen;
 - zorgvuldig rooien om beschadiging en verliezen te minimaliseren;
 - machines en werktuigen reinigen bij overgang naar andere percelen/partijen;
 - afdekken of snel opruimen van afvalhopen.Er wordt steekproefsgewijze controle uitgevoerd door onaangekondigde bedrijfsbezoeken. Daarnaast is er administratieve controle op het bedrijf (certificaten bewaren, logboek).
- Eisen aan bemesting: in het kader van dit project niet verder uitgewerkt.
- Eisen aan het spuiten.
De teler geeft aan welke weersomstandigheden hij maximaal toelaatbaar acht om te spuiten. Bij gebruik van de normale spuitapparatuur wordt niet gespoten bij windsnelheden van meer dan 4 m/s. Bij percelen met een teeltvrije zone worden kantdoppen gebruikt. Bij wind met hogere snelheden wordt een spuitkap gebruikt. ACO controleert dit door de registratie (tijd

van spuiten) naast de weersgegevens te leggen en door steekproefsgewijze controle bij windsnelheden van 5 m/s of meer (in tijden dat er gespoten wordt).

De teler controleert jaarlijks zijn spuitapparatuur (doppen, slangen, etc.). Tweejaarlijks wordt de spuitapparatuur gecontroleerd volgens de SKL-eisen, door een daartoe goedgekeurd bedrijf.

- Eisen aan niet-chemische gewasbeschermingsmaatregelen.
De teler kiest voor een teeltwijze waarbij hij zo veel mogelijk gebruik maakt van niet-chemische gewasbeschermingsmaatregelen. In de aardappelen bestrijdt hij onkruiden zo veel mogelijk door eggen, aanaarden en schoffelen. Gewasbeschermingsmiddelen gebruikt hij voor probleemonkruiden zoals kweek. Er worden geen bestrijdingsmiddelen gebruikt voor deopkomst van de onkruiden. Loofdoding gebeurt door groenrooien en afdekken. Bij de aanvraag controleert ACO de beschrijving van de teeltwijze. Na certificering controleert ACO het logboek en voert steekproefsgewijze bedrijfcontroles uit.
- Eisen aan chemische maatregelen.
De teler gebruikt alleen gewasbeschermingsmiddelen indien andere methoden niet voldoende werkzaam zijn of niet voorhanden zijn. Daarbij gebruikt hij alleen gewasbeschermingsmiddelen die volgens de milieumeetlat toelaatbaar zijn. De middelen moeten natuurlijk voor de toepassing een toelating hebben. De teler houdt ook het toepassen van middelen (wanneer, hoeveel) in het logboek bij. De teler koopt middelen van de bestrijdingsmiddelenhandel die in het gecontroleerde distributiesysteem is opgenomen. De teler registreert de eigen inkoop en gebruik van middelen.
ACO controleert door de boekhouding van de handel te vergelijken met de boekhouding van de teler. ACO bekijkt hoeveel nog in voorraad is in de bestrijdingsmiddelenkast en bekijkt hoeveel vermeld is in het logboek. Steekproefsgewijs worden er gewasmonsters genomen.

Bijlage 3 Verklarende woordenlijst

accreditatie

het geheel van activiteiten op grond waarvan een gezaghebbend lichaam formeel kenbaar maakt dat een instelling of persoon competent is om bepaalde taken uit te voeren (de criteria zijn vastgelegd in de EN 45000-serie).

certificaat

een kwaliteitsverklaring van een product, dienst, persoon of systeem waarin een onafhankelijke, deskundige instantie kenbaar maakt dat het onderwerp van certificatie in overeenstemming is met vooraf vastgestelde eisen.

certificatie

het geheel van activiteiten op grond waarvan een onafhankelijke, deskundige en betrouwbare instelling schriftelijk kenbaar maakt dat een gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat een product, dienst, persoon of systeem voldoet aan vooraf gestelde eisen. De instelling blijft ook na certificatie toezicht houden op het blijvend voldoen aan die eisen.

ISO 9000

een lijst met algemene criteria voor kwaliteitsborgingsystemen voor bedrijven. Voldoet een bedrijf aan deze algemene criteria dan is er een grote zekerheid dat de producten (of diensten) die dat bedrijf levert aan de specificaties voldoet.

handhaving

geheel van handhavingmechanismen (toezicht, opsporing en andere vormen van handhaving tezamen).

inspectie

het onderzoek van een ontwerp, product, dienst, proces of installatie en de verificatie of dit/deze voldoet aan specifieke of algemene eisen.

keuring

technische handeling die bestaat uit de bepaling van een of meerdere kenmerken van een bepaald product, proces of dienst volgens een specifieke procedure.

kwaliteitsborging

het geheel van alle geplande en systematische acties nodig om in voldoende mate het vertrouwen te geven dat een product of dienst voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen.

norm

een document waarin regels zijn vastgelegd die in het algemeen betrekking hebben op de kwaliteit van producten en diensten (zoals kwaliteitsniveaus, uitvoering, veiligheid, afmetingen), dat verkrijgbaar is voor het publiek en dat door de belanghebbende groeperingen in gemeenschappelijk overleg is opgesteld en aanvaard.

normalisatie

het proces waarbij regels op vrijwillige basis tot stand komen door overeenstemming tussen belanghebbende partijen. De regels hebben betrekking op producten, processen, meet- en keuringsmethoden. Normalisatie-instellingen leggen deze overeengekomen regels vast in normen. Het opstellen van een norm duurt vaak enkele jaren.

productcertificaat

het stellen van kwaliteitseisen aan het product. Indien het product aan deze eisen voldoet krijgt het een certificaat.

systeemcertificaat

het stellen van kwaliteitseisen aan het systeem. Er worden eisen gesteld aan de organisatorische structuur, verantwoordelijkheden, procedures, processen en voorzieningen, om te waarborgen dat een kwaliteitsstandaard consistent en constant wordt toegepast waardoor producten van

constante kwaliteit worden geleverd. Het kwaliteitsniveau van het product is afhankelijk van de producteisen die gesteld worden.

productnorm

norm die de eisen vastlegt waaraan een product of groep producten moet voldoen om de geschiktheid van het gebruik ervan te verzekeren.

toezicht

de werkzaamheden die door of namens een bestuursorgaan worden verricht om na te gaan of voorschriften worden nageleefd.